

Kandidatnummer: 6004

BBABAC - Bacheloroppgave

Bacheloroppgave

På hvilken måte kan ulike tiltak for ungdommer med problematisk skolefravær bidra til å redusere fraværet?

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultetet

Bachelor i barnevern

Stavanger/Mai 2024

Kandidatnummer: 6004

Antall ord: 9040

Innholdsfortegnelse

1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA OG RELEVANS	3
1.2 PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNING	3
1.2.1 Formål med oppgaven.....	3
1.2.2 Presentasjon av problemstilling	4
1.2.3 Avgrensning av problemstilling	4
1.3 BEGREPSAVKLARINGER	5
1.3.1 Skolefravær.....	5
1.3.2 Skolevegring	5
1.3.3 Skoleskulk.....	5
1.3.4 Skolefobi.....	6
1.3.5 Udokumentert eller ugyldig grunn	6
1.4 OPPGAVENS OPPBYGNING	6
2. TEORETISK FORSTÅELSESRAMME.....	7
2.1 BRONFENBRENNERS ØKOLOGISKE MODELL	7
2.1.1 Mikro- og mesonivået.....	7
2.1.2 Ekso- og makronivået.....	8
2.2 VYGOTSKYS TEORI OM SOSIAL LÆRING	8
3. METODE	10
3.1 DATAINNSAMLING	10
3.2 ANALYSE	17
3.3 STUDIENS TROVERDIGHET	17
3.4 KILDEKRITIKK	18
3.5 ETISKE UTFORDRINGER.....	18
4. PRESENTASJON AV FUNN.....	19
4.1 TILPASSET OPPLÆRING.....	19
4.2 STABILITET OG KONTINUITET	19
4.3 SOSIALT OG EMOSJONELT MILJØ.....	20
4.4 OPPLEVELSE AV STØTTE.....	20
5. DRØFTING AV PROBLEMSTILLING.....	22
5.1 TILPASSET OPPLÆRING SOM TILTAK	22

Kandidatnummer: 6004

5.2 STABILITET OG KONTINUITET SOM TILTAK	24
5.3 SOSIALT OG EMOSJONELT MILJØ SOM TILTAK	26
5.4 OPPLEVELSE AV STØTTE SOM TILTAK	27
6. AVSLUTNING.....	28
7. LITTERATUR.....	31

Antall ord: 9040

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for valg av tema og relevans

Det er en trend at stadig flere unge har et negativt forhold til skolen. Unge både skulker, kjeder seg, og mistrives på skolen i dag. Det er også flere unge som rapporterer at de gruer seg til å gå på skolen, noe mer i dag enn for noen år siden (Bakken, 2022, s. 4). Det har en negativ innvirkning både på ungdommenes skolekarriere og samfunnet. Ungdommene som faller fra skolen, kan etablere andre livsmønstre og atferd som gjør at det går utover en selv. Det kan føre til kriminalitet, rusmisbruk eller andre livsstiler som fremkaller sykdom.inntektsnivået kan også bli mindre enn hos andre ved frafall (Falch et al., 2009, s. 14).

Skolefravær er et relevant tema innen barnevernsfaget, blant annet på grunn av lov om grunnskolen og den videregående opplæringa, opplæringslova, av 17. juli 1998 §2-1 har barn og unge plikt til grunnskoleopplæring, og de har rett på et trygt og godt opplæringsmiljø, jfr. § 1-1. Ved frafall på skolen kan konsekvensene inkludere svekkede sosiale ferdigheter, læring og språk hos barn og unge, som igjen kan påvirke identitet og selvfølelse (*Skolefravær og skolevegring*, u.å.). Som barnevernspedagog jobber man med ungdom som har ulike behov og utfordringer, noe som også inkluderer skolefravær. Fra min egen opplevelse fra praksis i barnevernsinstitusjon for ungdom, var høyt skolefravær et stort problem. Ungdommene ønsket ikke å møte opp på skolen, enten på grunn av angst, for høyt skolefravær tidligere i skoleløpet eller andre grunner. Skolefravær i seg selv kan i verste tilfelle være tegn på dypere problem. Etter lov om barnevern av 18. juni 2021 §1-1 skal man sikre at barn og unge får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Ved å ignorere skolefraværet hos ungdommen, kan samfunnet og voksenpersonene rundt gå glipp av muligheten til å oppdage og tilby støtte.

1.2 Presentasjon av problemstilling og avgrensning

1.2.1 Formål med oppgaven

Man hører ofte om mange unge som sliter med høyt skolefravær grunnet både personlige og skolerelaterte problemer. Problemet med skolefravær er ikke nytt i dagens samfunn, men det er et tema som kommer opp oftere og oftere i media. Det får en til å undre på hvilke tiltak som er satt inn mot unge som sliter med høyt skolefravær, og effekten av disse tiltakene. I

oppgaven ønsket jeg derfor å se nærmere på hvilke tiltak som kunne bidra til å minimere skolefraværet blant ungdom. Tiltakene skulle bidra positivt, og belyse flere sider som kunne bidra til å minimere skolefraværet. Ved hjelp av tre forskningsartikler av nyere dato har jeg forsøkt å finne fire ulike tiltak som svarer til dette. Slik som Thidemann (2019) skriver er det viktig å ha et bevisst forhold til spørreordet hvorfor, da ordet er knyttet til begrunnelser (s. 51). Ordet fremgår ikke som en del av problemstillingen, men det kan bidra til å forstå sammenhenger og påvirkningene som ligger til grunn (Thidemann, 2019, s. 51).

1.2.2 Presentasjon av problemstilling

Problematisk skolefravær er et tema som har kommet mye opp i media de siste årene, men allikevel er det ikke et nytt fenomen. Helt fra 1930-tallet har det blitt presentert «en ny type skulkere», og siden 1960-tallet har det blitt skrevet faglitteratur rundt temaet skolevegring (Brochmann & Madsen, 2022a, sitert i Valsø, 2023, s. 8). Tross det, er temaet høyaktuelt i dag, og mediene melder om stadig større problematikk rundt temaet. Det er derfor svært interessant å se på tiltakene som er satt inn rundt individene for å minimere skolefraværet.

Min problemstilling er derfor som følger:

På hvilken måte kan ulike tiltak for ungdommer med problematisk skolefravær bidra til å redusere fraværet?

1.2.3 Avgrensning av problemstilling

Oppgaven vil sette søkelys på ungdommer, alder 13 til 19, som går på enten ungdomsskole eller videregående skole, eller som var i aldersspennet 13 til 19 år når skolefraværet var på det verste. Skolefravær er et stort begrep som rommer mye. Andre begrep er skolevegring, skolenekt, skoleskulk og skolefobi for å nevne noen. Oppgaven vil avgrenses til å handle om udokumentert eller ugyldige grunner, hvor fraværet er motivert fra barnet selv (Havik, 2018, sitert i Olsøybakk, 2021, s. 4). Begrepene vil avklares under begrepsavklaring, se side 5.

Avgrensingen er gjort med tanke på å romme en større gruppe ungdommer, men også avgrenset til å ikke inkludere dokumentert sykdom eller gyldig permisjon fra skolen (Havik, 2018, sitert i Olsøybakk, 2021, s. 5). Oppgaven er avgrenset til ungdommer alder 13 til 19 da hovedregelen er at alt fravær fra alderen 13 år skal føres på vitnemålet til ungdommen (Utdanningsdirektoratet, 2022). Årsakene til fravær kan være så mangt, men i oppgaven vil

det inkluderes individuelle og skolerelaterte årsaker til elevens fravær (Kjeøy & Lysvik, 2023, s. 21). Ved å benytte disse avgrensningene har jeg mulighet til å undersøke tiltakene som er satt inn, og vurdere effektiviteten av tiltakene.

1.3 Begrepsavklaringer

1.3.1 Skolefravær

Kan bli definert ut ifra hvor mange skoletimer eller undervisning en elev har gått glipp av eller i den grad det er vanskelig for en elev å møte opp på skolen (Havik, 2023, s. 23).

Begrepet kan deles opp i flere underkategorier slik som gyldige grunner som godkjent permisjon og sykdom, ekskludering fra skolen, grunner som er relatert til diffuse plager, og udokumentert fravær (Havik, 2023, s. 31).

1.3.2 Skolevegring

Begrepet går ofte under «school refusal» på engelsk. Med begrepet menes det at barnet har stor bekymring for skolen slik at de vegrer seg for å gå (Lie, 2021, s. 21). Begrepet kan tillegges negativ verdi ved at man ofte forbinder begrepet med emosjonelle forstyrrelser som angst eller depresjon. Dette fører igjen til at man kan gi mer aksept, forståelse og riktige behandling fremfor straff (Havik, 2023, s. 32). Begrepet skolenekt brukes ofte sammen eller istedenfor skolevegring (Lie, 2021, s. 139). Begrepet vil i oppgaven forstås som det samme som skolevegring.

1.3.3 Skoleskulk

Begrepet brukes om elever som har ulovlig eller ugyldig fravær i skoletimer (Lie, 2021, s. 22). Begrepet kan forstås som at elevene skulker fordi de mangler interesse for skolearbeidet, og ikke er redde for skolen (Lie, 2021, s. 23). Elevene som skulker har til felles at de ofte skjuler fraværet fra både foreldre og lærere, og finner på unnskyldninger for å skjule skolefraværet (Havik, 2023, s. 34).

1.3.4 Skolefobi

Begrepet skolefobi kan forklares som en mer alvorlig form for skolevegring, hvor det alltid innebærer alvorlige angstlidelser. Innen skolefobi er det høy forekomst av komorbiditet av angst og angstrelaterte lidelser (Lie, 2021, s. 24).

1.3.5 Udokumentert eller ugyldig grunn

På ungdomsskolen er det kun permisjoner og helsegrunner som er gitt av skolen som kan skrives som dokumentert grunn. Andre grunner vil derfor skrives som udokumentert grunn til skolefravær. På videregående skole er obligatorisk kjøreopplæring, lovpålagt oppmøte, velferdsgrunner, helsegrunner og deltakelse på idretts- eller kulturarrangementer blant det som blir inkludert innen dokumentert skolefravær. Eleven må da ha fremvist bekreftelse på fraværet, som for eksempel en legeerklæring, for å få fraværet godkjent. Etter at fraværsgrensa ble innført på videregående skolen, som inkluderer at all udokumentert fravær i et fag som er over ti prosent, skal man ikke få standpunktkarakter eller halvårsvurdering (Kjeøy & Lysvik, 2023, s. 16).

1.4 Oppgavens oppbygning

Innledningen, sammen med teoridelen, vil vise til teori som blir benyttet i diskusjonsdelen. Metodekapittelet vil gi en presis oversikt over prosessen med søk etter artikler i ulike databaser, analyse og tolkning. Matrisene over litteratur vil presenteres imellom disse. Videre følger presentasjon av funn fra valgte artikler, som vil til problemstillingen. Videre til diskusjonskapittelet vil resultatene fremvises på nytt i lys av teori. Avslutningsvis vil det være en konklusjon som peker tilbake på problemstillingen.

2. TEORETISK FORSTÅELESERAMME

I dette kapittelet vil jeg presentere relevant teori som vil bidra til å gi belyse problemstillingen min. Først vil jeg presentere Bronfenbrenners økologiske modell for sosiale strukturer, deretter Vygotskys teori om sosial læring.

2.1 Bronfenbrenners økologiske modell

Bronfenbrenners økologiske modell undersøker hvordan sosiale strukturer er delt i ulike miljøer, og hvordan disse miljøene eller settingene påvirker hverandre. Sosiale interaksjoner inndeles ofte i ulike nivåer slik som mikro-, meso-, ekso- og makronivå (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 28). Målet med tilnærmingen er å se på helheten mellom disse miljøene eller settingene, og se hvordan mennesker møter hverandre i disse sammenhengene. Miljøene kan omfatte nærmeste familie, vennene i boligblokken, idrettslaget eller på skolen. En sentral del av modellen er særlige forhold som hvilken rolle individet har i gruppene, hvilke aktiviteter som fant sted og hvilke relasjoner individet har til enkeltpersoner eller resten av gruppen. Disse faktorene antas å være av stor betydning for barnets generelle trivsel og sosiale tilpasning, og videre virker faktorene både isolert sett og i samspill med hverandre (Aagre & Wiig, 2022).

2.1.1 Mikro- og mesonivået

Mikronivået inkluderer områdene som individet er i direkte kontakt med i hverdagen slik som familie, nabolag, skole og kamerater (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 29). Foregår det en endring innen mikronivået vil det ha direkte påvirkning på både velbehaget og posisjonen til individet innen det nivået. Forandringen forteller også noe om resiliensen til individet, og andre individer kan ha ulike måter å takle forandringen på (Aagre & Wiig, 2022).

Blant annet kan individuelle utfordringer hos ungdommene, slik som angst eller mobbing, gå ut over deres evne til å delta i daglige interaksjoner og aktiviteter både på skolen og på fritiden. En positiv eller negativ endring innen mikronivået kan ha innvirkning på andre områder innen mikronivået (Aagre & Wiig, 2022).

Mesonivået handler om å se på samspillet mellom de nærmiljøet individet er en del av, slik som skole eller familie. Disse aktørene kan enten være i konflikt med hverandre eller være enige (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 29). Betydningen av et effektivt samarbeid mellom

foreldre og lærere er viktig i arbeidet med å sette inn passende tiltak som støtter blant annet elever som sliter med høyt skolefravær. Ved å arrangere sosiale sammenkomster eller at lærere og foreldre lager gode og inkluderende møteplasser, kan det være andre samhandlinger innen mesonivået (Aagre & Wiig, 2022).

2.1.2 Ekso- og makronivået

Eksonivået kan bli lite påvirket av individet selv, men individet kan bli påvirket av det. Et eksempel kan være arbeidsplasser eller utdanningssteder, slik som at foreldrenes arbeidstid vil være en del av. Dette kan igjen gå utover oppfølgingen som barnet får (Flaten & Sollesnes, 2016, s. 29). Makronivået er det mest omfattende nivået som tar for seg de overordnede samfunnsstrukturene slik som politiske strukturer, lover, sosiale normer eller kulturelle verdier. Dette vil igjen påvirke både individet og makro (Aagre & Wiig, 2022).

2.2 Vygotskys teori om sosial læring

Interessen for det sosiokulturelle grunnlaget for utvikling, læring og identitetsdanning har økt innen fagfeltet, noe som har ført til økt interesse for Vygotskys teori om sosial læring. Sentral del innen perspektivet er betoningen av høyere psykologiske prosesser, hvor den aktive samhandlingen med andre spiller en avgjørende rolle. Ved at barn får samhandle med andre og være en del av en gruppe som løser et problem, vises det at barn er i stand til å oppnå økt læring. Det beskrives hvordan sosial interaksjon med mer erfarne jevnaldrende eller voksne, som tilrettelegger for læring, kan fungere som er symbolsk stillas. Stillaset legger grunnlaget for at barnet kan mestre oppgaven på egenhånd. Den tilegnede kunnskapen blir deretter en autonom kunnskap som barnet tar med seg videre i fremtidige situasjoner, inkludert muligheten til å hjelpe andre. Prosessen fører til en endring hos barnet, og gjennom nye perspektiver og redskap løftes til et høyere bevissthetsnivå. Det understrekes også at læring ikke kun er en individuell prosess, men også en kulturell og sosial aktivitet som formes av samspillet mellom individet og miljø (Aagre & Wiig, 2022).

Perspektivene som kommer frem, har inspirert til pedagogiske endringer og fornyelser på flere områder. Blant annet har det vært økt forståelse til barns rett til å utvikle seg selv, både kreativt og personlighetsmessig innen skolen. Synet for å tilpasse læringen etter elevenes

Kandidatnummer: 6004

individuelle behov har blitt trukket frem, og lærerrollen har gradvis endret seg til en mer veiledende rolle kontra instruerende (Aagre & Wiig, 2022).

3. METODE

I oppgaven har jeg valgt litteraturstudie som metode. Litteraturstudie innebærer å studere litteratur som allerede er publisert, og oppsummere litteraturen og foreta en analyse (Thidemann, 2019, s. 79). Oppgaven vil belyse problemstillingen ved hjelp av tre vitenskapelige artikler som er valgt.

3.1 Datainnsamling

Slik som det er anbefalt av Thidemann (2019, s. 81) gjorde jeg noen enkle innledende litteratursøk i Oria, Idunn og Google Scholar. Ved hjelp av disse søkene fant jeg andre relevante søkeord for oppgaven min. Jeg lette også i noen av referanselistene til de første artiklene jeg leste sammendraget til, slik som anbefalt av Thidemann (2019, s. 81). Ved hjelp av innledende søk fant jeg andre søkeord som jeg tok med meg videre i arbeidet.

Når jeg søkte videre etter artikler brukte jeg inklusjonskriterier slik som fagfelleverderte artikler og tidspunkt for publisering av artikkel for å ekskludere de artiklene som ikke svarte til kriteriene for oppgaven (Thidemann, 2019, s. 83). Fagfellevurdering betyr ifølge Thidemann (2019, s. 67) at artikkelen har gjennomgått en kvalitetsvurdering og er blitt godkjent av minst to andre kyndige innen feltet. Siden jeg var ny til området om å finne fagfelleverderte artikler, tok jeg i bruk den mye brukte IMRaD- strukturen. IMRaD er en forkortelse for introduksjon, metode, resultat og diskusjon, hvor a står for sammendrag (abstract). Da strukturen er mye brukt innen bachelor innen helsefag, var den en trygghet under søkingen for å sikre at artiklene var innenfor inklusjonskriteriene (Dalland, 2020, s. 157). Jeg søkte opp artiklene, som jeg hadde lest sammendraget til, i kanalregisteret som er et register over vitenskapelige publiseringskanaler under direktoratet for høyere utdanning. Dette for å sikre at artiklene var fagfelleverderte. Kriteriene for oppgaven presenteres i tabell 1 nedenfor.

Tabell 1

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Fagfelleevaluering	Ikke fagfellevurdert
Norsk eller engelsk språk	Eldre enn 2018
Utgitt de siste 5 årene (inkludert 2018)	Barn under 12 år og voksne over 20 år
Nordiske land i studien	Studien var gjennomført i andre land enn nordiske
Skole	
Ungdommer	

Under søkingen etter artikler benyttet jeg meg av boolske operatorene som AND, ELLER og OR. AND blir benyttet for å inkludere søk som inneholder både søkeord en og to, og OR og ELLER blir brukt for å få opp søk som inneholder enten søkeord en og to eller begge søkeordene (Thidemann, 2019, s. 87). Ved mine første søk brukte jeg flere synonymer til temaet mitt slik som «skolefobi», «skolenekt» og «skulk» og brukte den boolske operatoren ELLER, inkludert inklusjonskriteriene. Dette førte til både 429 og 152 treff i databasen Oria. Ved å senere benytte meg av engelske søkeord som «attendance problem school» og «factor», slik som anbefalt av Thidemann (2019, s. 88), fikk jeg andre funn i søket mitt.

Ulempen med å bruke engelske søkeord var at artiklene inneholdt studier som var fra andre land enn nordiske, noe som var på eksklusjonslisten min. Jeg gikk tilbake til norske søkeord, og benyttet meg av et annet synonym til temaet mitt som enda ikke var undersøkt. Ved å benytte søkeordet «fracfall» i kombinasjon med «skole» fikk jeg flere funn som var relevante for temaet. Ved å benytte søkeord i fritext slik som jeg har gjort, har systemene lett etter ordene i både tittel, i feltet for sammendrag og lignende. Ulempen med å ha benyttet meg av fritext som metode, kontra å bruke emneord, er at treffene i databasene ikke har gjenspeilet det sentrale innholdet i artiklene (Thidemann, 2019, s. 86). Jeg søkte i både databasene Oria og Idunn, og det var disse som hadde treff som var mer relevante og av den faglige kvaliteten jeg behøvde for oppgaven (Thidemann, 2019, s. 85).

Når jeg hadde lest sammendragene på noen artikler, og valgt meg ut de artiklene som virket mest relevante og interessante, foretok jeg meg en grundig gjennomlesing. Jeg fulgte anbefalingen av Thidemann (2019, s. 91) og så spesielt i resultatdelen på artiklene for å finne det som belyste problemstillingen på best mulig måte. Jeg luket vekk artiklene som ikke

samstemte med inklusjonskriteriene, og problemstillingen til oppgaven. Når valget hadde falt på tre artikler, startet jeg arbeidet med å utarbeide en litteraturmatrise. En litteraturmatrise kan hjelpe til med å lage en god oversikt over artiklene, og kan være til hjelp videre i arbeidet med oppgaven (Thidemann, 2019, s. 95). Videre i teksten foreligger litteraturmatrisene jeg utarbeidet (tabell 2-4).

Tabell 2/ Artikkel 1

Artikkel 1:	Artikkel: «Skoleerfaringer blant ungdommer som bor i barnevernsinstitusjoner» Forfatter: Ulset, Gro. Årstall: 2020 Tidsskrift: Tidsskriftet Norges Barnevern
Hensikt	Formålet med studien er å få innsikt i skoleerfaringene til ungdommer som nå bor på barnevernsinstitusjon har.
Metode	Kvalitativ studie med individuelle intervjuer med informantene.
Utvalg	Deltakerne var åtte ungdommer, seks jenter og to gutter, mellom 15 og 19 år. Ungdommene bodde på barnevernsinstitusjon som var godkjent for omsorgsplassering, og de hadde bodd på institusjonene i gjennomsnitt 2,7 år hvor variasjonen var fra ett til seks år i samme institusjon. Fem av ungdommene gikk på ungdomsskole og resterende på videregående skole. Ungdommene bodde på fire ulike institusjoner. På en av institusjonene var det skole på stedet, og på de resterende institusjonene var ungdommene elever på kommunale eller fylkeskommunale nærskoler.

Resultater	Forfatteren fant at det var komplekse skoleerfaringer blant ungdommene i studien. I historiene til ungdommene inkluderte utfordringene både faglige og sosiale vansker. På intervjutidspunktet ga de fleste ungdommene uttrykk for at de var relativt fornøyde med opplæringstilbudet ved at de fikk tilrettelagt og tilpasset undervisning, og at de har fått eller får ta en aktiv del av prosessen. Forfatteren fant videre at det var særlig flytting mellom ulike tiltak i barnevernet som har bidratt til skoleutfordringer. Forfatteren fant at stabilitet og kontinuitet hadde direkte sammenheng mellom omsorgssituasjonen og å fullføre skolegangen.
Kvalitet	Fra et fagfelleurdert tidsskrift. Artikkelen er av nyere dato. Potensiell begrensning ved studien kan være at det er for få intervjuobjekter slik at studien representerer en mindre gruppe.
Etikk	Forfatteren gjør rede for etisk godkjenning og god etisk behandling av deltakerne.
Relevans	Artikkelen er relevant for oppgaven da den identifiserer noen utfordringer som ungdommene har opplevd og som kan være direkte knyttet til skolefravær. Ved å forstå disse utfordringene kan man utforme tiltak som møter ungdommens spesifikke behov. Grunnet funnene ved artikkelen kan den gi innsikt i hvilke tiltak som kan være effektive i å adressere skolefravær.

Tabell 3/ Artikkel 2

Artikkel 2:	Artikkel: “A longitudinal study of factors predicting students’ intentions to leave upper secondary school in Norway.” Forfatter: Haugan, J. A., Frostad, P., & Mjaavatn, P.-E.

	Årstall: 2019 Tidsskrift: Social Psychology of Education
Hensikt	Formålet med artikkelen er å finne faktorer som forutser elevers intensjoner om å droppe ut av videregående skole.
Metode	Kvantitativ metode ved bruk av et bekvemmelighetsutvalg, «convenience sampling» på engelsk. Forfatterne presenterte fem påstander innen temaet intensjon om å droppe ut, hvor elevene svarte på et sekspoengs skala. Poeng en var «absolutt ikke sant» og poengs seks var «absolutt sant». Forskerne la deretter sammen poengene og delte de på antall påstander, i skalaen en til seks.
Utvalg	1695 elever på en videregående skole i Trøndelag kommune i Norge ble inkludert i studien. Dataen i studien stammer fra to tidsperioder, den første fra høsten 2015 når elevene startet første året, og andre data fra våren 2017 når elevene gikk i slutten av andre klasse på videregående skolen.
Resultater	Forfatterne fant at elevenes karakterer fra grunnskolen, støtte fra foreldre og lærere, skoleengasjement og mestringskompetanse i videregående skole er viktige forklaringsfaktorer som kan lede til frafall på skole. Forfatterne fant videre at ved elevenes tanker om å droppe ut av skolen var ensomhet på ungdomsskolen den viktigste prediktive faktoren.
Kvalitet	Artikkelen er fra et fagfellevurdert tidsskrift. Forfatterne ser svarene i undersøkelsen opp mot måleinstrumentet Cronbach's alpha, som ser etter om elevene svarer konsistent på påstandene som henger sammen. Dette styrker artikkelen. Potensielle begrensninger ved studien kan være metoden som ble benyttet, og at svarprosenten ved andre periode lå på 58 prosent. Forfatterne

	redegjør selv for potensielle svakheter ved studien, og setter spørsmål om de hadde fått andre resultater om de hadde inkludert andre faktorer.
Etikk	Forfatterne gjør rede for etisk godkjenning ved studien, og god etisk behandling av deltakerne ved studien.
Relevans	Artikkelen er relevant for oppgaven fordi den undersøker de faktorene som kan føre til frafall i skolen, også inkludert skolevegring. Artikkelen identifiserer viktige forklaringsfaktorer som gir innsikt i hvilke tiltak som kan settes inn for å adressere skolevegring.

Tabell 4/ Artikkel 3

Artikkel 3:	Artikkel: «Jeg har aldri spurt om å kunne slutte selv»: en kvalitativ studie av en gruppe jenters vei mot frafall i videregående skole.» Forfatter: Edvardsen, E. E., Hovland, H., & Thorød, A. B. Årstall: 2019 Tidsskrift: Norsk epidemiologi
Hensikt	Formålet med artikkelen er finne ut av hvordan en gruppe jenter har følt seg ivaretatt av lærere og andre pedagogiske medarbeidere i skolen frem til de avsluttet skolegangen. Formålet er også å hvordan skolen kan danne resiliens som en forebygging ved å avslutte skolegangen.

Metode	Artikkelen bygger på en kvalitativ metode med intervju, spesifisert livslinje-metode.
Utvalg	Totalt åtte jenter i alderen 16-20 år. Jentene kommer fra både by og bygd, og ulike kommuner i Norge. Jentene har avbrutt den videregående opplæringen, både en eller flere ganger, siste gang i 2015-2016. De har vokst opp i etnisk norske hjem, hvor en av jentene ble adoptert tidlig i livet til Norge.
Resultater	Forfatterne fant at de erfaringene jentene hadde med lærere og andre medarbeidere på skolen varierte fra hvilket skoleår de gikk. Forfatterne konkluderte med at jentene skulle ønske tettere oppfølging av voksne, og at de voksne jobbet mot et felles mål. Forfatterne fant at flere av jentene har hatt kontakt med barne- og ungdomspsykiatrien gjennom skoleløpet, og fant det lite hensiktsmessig. Jentene mente derimot at andre hjelpere ved skolen har vært å foretrekke. Dette sett i lys om skolen har klart å danne resiliens ved at skolen har gått i samme retning, og forsøkt å støtte barnas utvikling.
Kvalitet	Artikkelen er fagfellevurdert. Forfatterne gjør godt rede for fremgangsmåten og de typiske karakteristikaene ved jentene inkludert i studien. Dette er med på å styrke artikkelen. En svakhet ved studien er at inklusjon kriteriene for studien er smale, og at resultatet muligens kun kan representere en liten gruppe ungdommer.
Etikk	Forfatterne gjør rede for etiske godkjenning, og godt etisk arbeid ved behandling av deltakerne og anonymiteten.
Relevans	Artikkelen er relevant for oppgaven ved at den tar for seg ulike syn på hvilke tiltak som kan settes inn for å minske skolefravall, og hva som har ført til fravall i skolen hos deltakerne i studien.

3.2 Analyse

For å analysere dataene har jeg tatt i bruk Aveyards fremgangsmåte «Analysing your papers: a simplified approach» som er en forenklet versjon egnet for nybegynnere, ifølge forfatteren selv (Aveyard, 2023, s. 143).

Jeg fulgte det første steget som Aveyard presenterer som «identifying themes». To av artiklene jeg hadde valgt, hadde ikke resultatdel, men diskusjonsdel, og jeg brukte disse delene for å identifisere temaene artiklene tok opp, kontra å lese igjennom resultatdelen. Ved å markere de temaene som ble funnet i artiklene med en markeringstusj ble det enklere å se hvilke temaer som gikk igjen i de forskjellige artiklene. Jeg fant blant annet at noen av temaene kun ble nevnt i to av artiklene (Aveyard, 2023, s. 144). Temaene jeg fant i artiklene ble skrevet ned på et ark, slik at jeg kunne ta de med meg videre i arbeidet. Ved å parafrasere noen av temaene med mine egne ord, var det enklere å finne sammenheng mellom artiklene (Aveyard, 2023, s. 143). Dette ved at temaene i artiklene ble nevnt ved bruk av ulike begreper.

Etter å ha skrevet ned de ulike temaene fra artiklene, arbeidet jeg med å sammenfatte temaene innen bredere temaer eller kategorier. Ved å arbeide frem og tilbake mellom materiale, og for å finne best mulig tema som tok for seg alle de ulike variasjonene innen artiklene, måtte jeg spørre meg selv om hovedtemaene var store nok til å dekke alt (Aveyard, 2023, s. 146). Hovedtemaene ble som følger: tilpasset opplæring, stabilitet og kontinuitet, sosialt og emosjonelt miljø, og opplevelse av støtte. Slik som Aveyard (2023, s. 149) påpeker, vil det i litteraturstudier alltid forekomme inkonsistens i datamaterialet.

3.3 Studiens troverdighet

I oppgaven er det blitt benyttet litteraturstudie for å svare på problemstillingen «På hvilken måte kan ulike tiltak for ungdommer med problematisk skolefravær bidra til å redusere fraværet?». Litteraturstudie er ifølge Aveyard (2019, s. 16) mer nyttig for helse- og sosialfaglig praksis, siden man kan se en forskningsartikkel i sammenheng med andre forskningsartikler. Litteraturstudie gjør det mulig å organisere og analysere flere forskningsartikler, og gir en oversikt over den tilgjengelige litteraturen, slik at leseren av oppgaven ikke trenger å lese hver enkelt forskningsartikkel (Aveyard, 2023, s. 4). Noen begrensninger ved litteraturstudie som ble identifisert i oppgaven er omfanget av artikler benyttet. I oppgaven er det benyttet tre ulike forskningsartikler, som har ført til at andre

relevante studier kan ha blitt utelatt i oppgaven. For å imøtekomme denne utfordringen, ble de valgte forskningsartiklene grundig vurdert.

3.4 Kildekritikk

I vurderingen av kildene som ble brukt i oppgaven, ble det lagt vekt på kvaliteten og relevansen til de valgte artiklene og andre kilder. Forskningsartiklene som ble valgt er publisert i vitenskapelige tidsskrift, noe som styrker troverdigheten av oppgaven (Dalland, 2020, s. 145). I tillegg ble artiklene valgt ut med et maks tidsspenn på fem år, med tanke på at fagområdet er i konstant bevegelse (Dalland, 2020, s. 149). Artiklene ble og valgt ut fordi de var relevante for å svare på problemstillingen. Basert på denne vurderingen, konkluderte jeg at artiklenes troverdighet og holdbarhet var til å stole på (Dalland, 2020, s. 153).

Opgaven skulle inkludere valgfritt pensum, som i hovedsak har bestått av lærebøker, fagbøker og forskningsrapporter, med unntak av to masteroppgaver. Jeg har valgt ut en e-bok som en del av det valgfrie pensumet, og e-boken er skrevet av Aagre og Wiig. E-boken har ikke sidetall, og ved henvisning til denne kilden i oppgaven vil det derfor ikke være henvist til sidetall.

3.5 Ethiske utfordringer

I oppgaven ble det lagt stor vekt på at artiklene inneholdt god forskningsetikk. Artiklene gjorde rede for etisk godkjenning, og var nøye med å ivareta personvernet og konfidensialiteten til deltakerne. Alt av sensitivt materiale ble anonymisert eller behandlet på slik måte at individenes personvern ble beskyttet (Dalland, 2020, s. 168–172). Videre ble det nøye overveid hvordan kildehenvisninger av andres arbeid i oppgaven ble utført, både for å sikre anerkjennelse av andres arbeid og akademisk integritet i oppgaven (Dalland, 2020, s. 158).

4. PRESENTASJON AV FUNN

4.1 Tilpasset opplæring

Et av temaene som går igjen i artiklene er bruken av tilpasset undervisning for ungdommene som sliter med skolefravær. I artikkelen til Ulset (2020, s. 220) peker seks av ungdommene på at de, i ulik grad, har fått tilrettelagt skoletilbudet sitt. Dette går igjen i artikkelen til Edvardsen et al. (2019, s. 75) der ungdommene fikk tilbud om kortere skoledager og færre fag. De ulike tilpasningene som kan bli satt inn er grupperomsundervisning, en til en undervisning eller at ungdommene er en del av en mindre gruppe. Noen av ungdommene var svært fornøyde med tilretteleggingen for undervisningen, og i de tilfellene undervisningen foregikk på institusjonen, pekte de på at de muligens opplevde mer tilrettelegging enn ungdommene som gikk på skole i regi av kommune og fylkeskommunen (Ulset, 2020, s. 220–221). Haugan et al. (2019, s. 1272) peker på at i overgangen fra grunnskolen til første året på videregående skole kan det virke som at de strukturelle endringene kan påvirke frafallsraten. Dette viser til at ved lite bruk av tilrettelegging for skolegangen, kan det ha en innvirkning på skolefraværet.

4.2 Stabilitet og kontinuitet

Særlig to av artiklene tar for seg viktigheten med stabilitet og kontinuitet rundt ungdommene når det kommer til skolefravær. Ulset (2020, s. 220) peker særlig på sammenhengen mellom stabilitet og kontinuitet i omsorgssituasjonen rundt ungdommen og muligheten for å klare å fullføre skoleløpet. Ved at ungdommene har blitt flyttet mellom ulike tiltak i barnevernet, har det også ført til brutte relasjoner. En av ungdommene forteller verdien av å ha bodd på samme institusjon i seks år har ført til både faglig og sosial mestring på skolearenaen (Ulset, 2020, s. 220). Dette er et tema som går igjen i artikkelen til Edvardsen et al. (2019, s. 75).

Ungdommene i studien hadde blitt anbefalt om å avbryte skolegangen når skolefraværet ble for høyt, men det var ikke noe sikkerhetsnett for å fange disse opp og planlegge for et nytt skoleløp. Ungdommene opplevde dermed lite kontinuitet i skoleløpet sitt, slik at skolen opplevdes som lite stabilt.

Haugan et al. (2019, s. 1272) fant at det var en sammenheng mellom hvordan ungdommene på skolen oppfattet målet for læring og intensjonen deres om å forlate skoleløpet. Forfatterne fant at det var tydelige forskjeller mellom skoler hvor læringsmiljøet var mer fokusert på

prestasjon og sammenligning, og et læringsmiljø som var mer orientert mot mestring og læring. Ved at læringsmiljøet var mer mestring og lærings orientert, kan det føre til kontinuitet i undervisningen og læringsprosessen, noe som også fører til en mer stabil skolekarriere (Haugan et al., 2019, s. 1272- 1273).

4.3 Sosialt og emosjonelt miljø

I de tre artiklene kommer det tydelig frem betydning av et positivt sosialt og emosjonelt miljø rundt ungdommene for å redusere skolefraværet. Ulset (2020, s. 225) identifiserer komplekse skoleerfaringer blant ungdommene, hvor det både kom frem faglige og sosiale vansker. Ungdommene ga allikevel uttrykk for at de følte seg relativt tilfreds med opplæringstilbudet ved bruk av tilrettelagt undervisning og aktiv deltakelse under prosessen. Dette antyder at et positivt sosialt og emosjonelt miljø rundt ungdommene, som er preget av støtte og tilpasning kan bidra til å motvirke skolefravær. Ved at lærerne var vennlige, smilte, og opptrådte uhøytidelig for rollen sin virket dette positivt på den generelle trivselen i klassemiljøet og skolen (Ulset, 2020, s. 224). Ved at både foreldre, lærere og andre pedagogiske medarbeidere viste høyt skoleengasjement rundt ungdommene, bidro det til et positivt sosialt miljø ifølge Haugan et al. (2019, s. 1272). Ungdommene i artikkelen til Edvardsen et al. (2019, s. 75) påpekte at flere av dem hadde etablert betydningsfulle relasjoner, både til andre ungdommer på skolen, men også pedagogiske medarbeidere som lærere og miljøterapeuter. Disse ble oppfattet som mer hjelpsomme for deres emosjonelle og psykososiale vansker. Ved at ungdommene opplevde god og tett oppfølging, kunne dette virke effektivt mot skolefravær. Dette funnet viser behovet for et godt sosialt og emosjonelt miljø hvor ungdommene føler seg inkludert, sett og hørt av skolen (Edvardsen et al., 2019, s. 75).

4.4 Opplevelse av støtte

I flere av artiklene pekte ungdommene på at ved økt støtte fra både lærere og andre voksenpersoner, kunne det ha hjulpet med skolefraværet. Ved hjelp av tettere oppfølging av voksne på skolen kunne det ha bidratt til økt støtte rundt skolegangen. En av ungdommene opplevde det slik at ved å motta både emosjonell og personlig støtte fra lærerne, hjalp det med skoletrivselen, og dermed på skolefraværet (Ulset, 2020, s. 225). Ved at ungdommene vet at de alltid får den hjelpen de trenger av lærerne, bidro dette til økt skolenærver (Ulset, 2020, s. 224). I artikkelen til Edvardsen et al. (2019, s. 75) kom det frem at ungdommene opplevde

Kandidatnummer: 6004

den beste støtten fra de som stod nærmest i hverdagen, om dette var læreren eller andre pedagogiske medarbeidere. Ved at lærere får opplæring til på best mulig måte støtte både de emosjonelle behovene, men også utdanningsbehovene til ungdommene, kan det hjelpe til på å forebygge skolefravær (Haugan et al., 2019, s. 1272).

5. DRØFTING AV PROBLEMSTILLING

5.1 Tilpasset opplæring som tiltak

Tilpasset opplæring har vist seg som et tiltak mot problematisk skolefravær. Blant annet kan man ha kortere skoledag, en til en undervisning eller grupperomsundervisning (Edwardsen et al., 2019, s. 75). I lys av Bronfenbrenners økologiske modell er det viktig å se hvordan de ulike systemene og miljøene påvirker ungdommenes skoleerfaringer. Ved tiltaket tilpasset opplæring på skolen, vil dette være på mikronivået, som inkluderer skolen, lærere og klassen. Mikronivået spiller her en avgjørende rolle, da det er på dette nivået tilpasningen av opplæringen foregår, og hvor de individuelle utfordringene og behovene blir adressert (Aagre & Wiig, 2022). Bronfenbrenners teori understreker betydningen av disse nære miljøene for ungdommenes utvikling og trivsel på skolen. Hvis opplæringen ikke blir tilpasset ungdommenes enkelte behov, kan det føre til at ungdommen føler seg lite inkludert eller misforstått av både lærere og andre medstudenter. Dette kan igjen ha en innvirkning på skolefraværet. Dette kommer også frem i artikkelen til Haugan et al. (2019, s. 1272) ved at de strukturelle endringene fra ungdomsskole til første klasse på videregående kunne påvirke frafallsraten på skolen.

Noen av ungdommene var svært fornøyde med sin tilpassing av opplæringen, og hvor de fikk medvirke på blant annet at undervisningen skulle foregå i en mindre gruppe (Ulset, 2020, s. 221). Dette er også noe som kommer frem i udir sine prinsipper for skolens praksis (Kunnskapsdepartementet, 2017). Slik som Bronfenbrenner (Aagre & Wiig, 2022) nevner i sin modell, kan ungdommene få en følelse av tilhørighet og støtte, noe som er viktig for å fremme læring og redusere skolefraværet. Når ungdommene får medvirke i sin egen opplæring på skolen, blir de også aktive deltakere i sin egen læring, noe som kan føre til økt motivasjon og engasjement på skolen. Slik som Vygotsky fremmer i sin teori kan betydningen av sosial interaksjon og deltakelse føre til mer kunnskap hos barnet (Aagre & Wiig, 2022). Disse faktorene kan være viktige for å redusere skolefraværet. Noen av ungdommene i artikkelen til Edwardsen et al. (2019, s. 75) uttrykket derimot et ønske om tettere oppfølging og et mer tilpasset læringsmiljø. Dette antyder derfor at tilrettelagt opplæring kan bidra til å øke ungdommenes tilhørighet til skolen og dermed redusere risikoen for økt skolefravær.

Til tross for at tilpasset opplæring kan vise seg å være effektivt for mange ungdommer, kan det være vanskelig å gjennomføre tiltaket ut i praksis. Hos lærerne er det begrenset med tid,

det kan være store klasser, og lærerne kan mangle kompetanse. Slik som det kommer frem i artikkelen til Ulset (2020, s. 221) kan det være slik at ungdommene som går på skole i regi av kommunen og fylkeskommunen har mindre mulighet for tilpasset opplæring slik som ungdommer som har skole i regi av barnevernsinstitusjoner har. På disse skolene kommer det frem at lærerne har spesialpedagogkompetanse, og selve skolen har færre elever enn kommunen (Ulset, 2020, s. 221). Ungdommene har derfor forskjeller i sin tilgang til tilpasset opplæring. Dette kan igjen føre til ulikheter i de læringserfaringene som ungdommene opplever, og resultere i at ungdommene ikke får den støtten de trenger for å mestre skolehverdagen. Dette kan igjen føre til økt skolefravær. Ser man dette i sammenheng med Bronfenbrenners modell, hvor ungdommens nærmeste omgivelser har stor påvirkning på ungdommen selv, vil indirekte negative påvirkninger som manglende følelse av å bli sett øke skolefraværet.

Slik som det kommer frem i artikkelen til Edvardsen et al. (2019, s. 73) var et av tiltakene rundt tilpasset opplæring å korte ned skoledagene og antall fag i løpet av skoledagen. Dette kan være spesielt gunstig for de som sliter med psykiske plager, eller hvor lange skoledager og et tungt faglig press er vanskelig å håndtere. For å fremme trivsel og læring, som igjen fører til økt skolenærvær, kan kortere dager gi tid til mer hvile og rekreasjon. Reduserte skoledager kan også bidra til å redusere følelsen rundt overbelastning, og overveldelse, slik som ungdommene i artikkelen til Edvardsen et al. (2019, s. 73) nevnte. Artikkelen nevner også en negativ side ved tiltaket som at det er lite gjennomførbart hvis ungdommen kun har en skolebuss dit en bor (Edvardsen et al., 2019, s. 75). Reduksjonen av timer kan også knyttes direkte opp mot begrenset eksponering for varierte læringsmuligheter og sosiale interaksjoner, noe som fører til endring innen mikronivået (Aagre & Wiig, 2022). Videre mister ungdommene mulighetene til å delta i sosiale læringsaktiviteter og samarbeid med både andre elever og lærere. Dette kan påvirke evnen ungdommene utvikler til å internalisere kunnskap og utvikle ferdigheter gjennom fellesskapets praksis (Aagre & Wiig, 2022).

5.2 Stabilitet og kontinuitet som tiltak

Stabilitet og kontinuitet for ungdommene har vist å være viktig for at de skal klare å fullføre skoleløpet (Ulset, 2020, s. 220). Påstanden blir underbygget av Bronfenbrenners økologiske modell, ved at stabilitet og kontinuitet er viktig, særlig innen mikronivået, for å fremme læring og sosial utvikling. Slik som noen av ungdommene forteller, har de ved måtte flytte i forbindelse med omgjøring av tiltak i omsorgssituasjonen sin. De forteller videre at det har måtte bytte skole, og det har dermed blitt en endring innen mikronivået til ungdommen (Ulset, 2020, s. 2019). Slik som Bronfenbrenner forklarer kan en endring innen mikronivået ha en direkte påvirkning på ungdommen (Aagre & Wiig, 2022). Ungdommen forteller selv at byttingen av skole har opplevdes som en belastning og ensomt (Ulset, 2020, s. 219).

Betydningen av å skape stabilitet og kontinuitet rundt ungdommens skolesituasjon kan dermed bidra til å fremme en positiv utvikling hos ungdommen selv, og dermed redusere utfallet for økt skolefravær (Aagre & Wiig, 2022). Ungdommene i artikkelen til Edvardsen et al., forteller at de ble anbefalt å avbryte skolegangen av pedagogiske medarbeidere på skolen, noe som kan knyttes direkte opp mot ustabilitet og diskontinuerlig skolegang. Vygostky mener at læring skjer best gjennom samhandling med andre mennesker og ved deltakelse i fellesskapets praksis. Når ungdommene da forteller at de ble rådet til å avbryte skolegangen kan dette igjen potensielt påvirke deres kognitive og sosiale utvikling på en negativ måte. Ved at de mangler deltakelse i fellesskapet som oppstår på skolen fører dette til begrensninger rundt muligheten til å lære av og med andre, og dermed svekke utviklingen rundt viktige ferdigheter og kunnskaper (Aagre & Wiig, 2022).

Stabilitet og kontinuitet i skolemiljøet er avgjørende faktorer som påvirker ungdommers skolegang og risikoen for skolefravær. Gjennom Haugan et al. (2019, s. 1272-1273) sitt funn blir det tydelig at ungdommers opplevelse av læringsmiljøet har en direkte innvirkning på deres intensjon om å forlate skolen. Skoler som legger vekt på prestasjon og sammenligning fremfor følelsen av mestring og læring hos ungdommene, kan skape et miljø som øker risikoen for frafall. Derimot kan et miljø som lener seg mer mot mestring og læring, bidra til å opprettholde kontinuitet i undervisningen og læringsprosessen, noe som igjen kan føre til en mer stabil skolegang for ungdommene. Når man så kan se dette i sammenheng med problemstillingen, blir det klart at stabilitet og kontinuitet ikke bare handler om selve skolegangen, men også om de sosiale arenaene som ungdommene til daglig er en del av. Ungdommene mister ikke bare kontinuitet i undervisningen, men også i relasjonene sine med

lærere og venner når skolemiljøet endres eller oppleves som utrygt (Aagre & Wiig, 2022). Dette kan føre til følelser av usikkerhet og tap, som igjen kan påvirke ungdommens motivasjon og trivsel på skolen, og dermed øke risikoen for skolefravær. Bronfenbrenners økologiske modell understreker betydningen av disse nære miljøene for ungdommens utvikling og trivsel (Aagre & Wiig, 2022). Det kan redusere risikoen for skolefravær, når disse miljøene oppleves som stabile og støttende for ungdommen. Vygotskys teori om sosial læring understreker også betydningen av sosial interaksjon og deltakelse for ungdommens læring og utvikling. Tapet av stabilitet og kontinuitet i de sosiale arenaene kan dermed ha en negativ innvirkning på ungdommens evne til å internalisere kunnskap og utvikle ferdigheter gjennom fellesskapets praksis (Aagre & Wiig, 2022).

Det er samtidig viktig å være oppmerksom på de mulige negative sidene ved tiltaket, og begrensningene som kan oppstå. Dette er ikke noe artiklene tar opp, men det er allikevel viktig å belyse alle sidene ved gjennomføringen av slike tiltak. En utfordring kan blant annet være at tiltaket alene ikke kan sees på som en løsning for problemet rundt skolefravær. Selv om et stabilt og kontinuerlig skolemiljø kan bidra positivt til ungdommens læring og trivsel, kan det også være en risiko knyttet til stagnasjon eller en manglende tilpasningsevne hos ungdommene. Dette kan særlig også sees på som et problem hvis skolen ikke klarer å tilpasse seg de endrede utfordringene og behovene blant elevene. Slik som det også ikke blir belyst i artiklene, kan det være andre negative sider ved tiltaket som for eksempel et for nærsynt fokus på kontinuitet og stabilitet. Dette kan føre til manglende fleksibilitet og tilpasningsevne i skolesystemet, noe som igjen kan føre til begrensninger rundt innovasjon, nytenking og forbedring innen skolen. Dette er også spesielt relevant i dag, hvor skolehverdagen blir stadig mer kompleks og dynamisk, og hvor behovene til elevene er i stadig endring (Edvardsen et al., 2019, s. 75). Slik som det kommer frem i læreplanverket, den overordnede delen – verdier og prinsipper for grunnopplæringen, skal skolen tilrettelegge for læring, stimulere motivasjon, tro og lærelyst for alle elever (Kunnskapsdepartementet, 2017). Det skal fremgå «variasjon og tilpasninger til mangfoldet i elevgruppen innenfor fellesskapet» (Kunnskapsdepartementet, 2017). Ved en for rigid tenking på stabilitet og kontinuitet i skolen, kan det føre til passivitet og en følelse på mangel rundt utfordringer hos elevene. Dette kan igjen føre til at elevene mister motivasjon, og en genuin interesse for skolen, og dermed kan det føre til økt risiko for skolefravær.

5.3 Sosialt og emosjonelt miljø som tiltak

Sosialt og emosjonelt miljø spiller en stor rolle i å forstå og håndtere problematisk skolefravær blant ungdom. Artiklene tydeliggjør viktigheten av et positivt og støttende miljø rundt ungdommene for å motvirke skolefravær. Ulset (2020, s. 221) fremhever komplekse skoleerfaringer blant ungdommene, men til tross for dette ga ungdommene uttrykk for at de var fornøyde med skolen når de mottok tilpasset undervisning og fikk medvirke i skolesituasjonen sin. Dette peker på betydningen av et sosialt og emosjonelt miljø som er preget av støtte og tilpasning for å redusere det problematiske skolefraværet. Lærernes vennlighet og uhøytidelige tilnærming til rollen ble også positivt mottatt av ungdommene, og det bidro til trivsel i klassemiljøet (Ulset, 2020, s. 224).

Haugan et al. (2019, s. 1272) understreker også betydningen av et positivt sosialt miljø rundt ungdommene for å fremme skoleengasjement og motvirke et høyt skolefravær. Høyt skoleengasjement blant foreldre, lærere og andre pedagogiske medarbeidere ble identifisert som en viktig faktor for å skape et støttende skolemiljø. Videre påpeker også Edvardsen et al. (2019, s. 75) viktigheten av betydningsfulle relasjoner, både til medelevene og pedagogiske medarbeidere, for å håndtere de emosjonelle og psykososiale vanskene blant ungdommene. Tett oppfølging og støtte fra skolen ble fremhevet som avgjørende for å redusere skolefraværet.

Disse funnene understreker behovet for å skape et inkluderende og emosjonelt trygt miljø på skolen for å motvirke skolefraværet blant ungdom. Et slikt miljø kan blant annet føre til at ungdommene føler seg sett, hørt og støttet av skolen, noe som igjen kan føre til et økt skoleengasjement og redusert fravær (Aagre & Wiig, 2022). I tråd med Bronfenbrenners modell er det nære sosiale miljøet på mikronivå, som består av lærere, foreldre, medelever og andre pedagogiske medarbeidere, avgjørende for ungdommenes trivsel og tilhørighet på skolen (Aagre & Wiig, 2022). Vygotskys teori om sosial læring understreker også betydningen av sosial interaksjon og deltakelse for læring og utvikling (Aagre & Wiig, 2022). Samlet sett peker funnene i artiklene på at et positivt sosialt og emosjonelt miljø kan fungere som et effektivt tiltak mot skolefravær blant ungdom.

Slik det kommer frem av artiklene blir det sett på som svært viktig med et sosialt og emosjonelt miljø som støtter ungdommene, slik at man på sikt kan få redusert skolefraværet.

Allikevel er det viktig å påpeke de negative sidene ved dette tiltaket som ikke blir nevnt i artiklene. Selv om artiklene nevner betydningen av selve skolemiljøet rundt ungdommen, kunne det vært like verdifullt å utforske mer om hvordan venner, familie og andre i mikronivået påvirker ungdommens skolefravær (Aagre & Wiig, 2022). Selv om et støttende miljø, både sosialt og emosjonelt, kan fremme trivsel og tilhørighet for ungdommene, kan allikevel overdrev vektlegging av de sosiale relasjonene gå på bekostning av akademiske prestasjoner. Slik det kommer frem i prinsipper for skolens praksis skal skolen være en arena hvor ungdommene «skal få utfordringer som fremmer danning og lærelyst» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16). Det er allmenn kjent at skolen er en arena for sosial læring, men ungdommene skal også få faglig påfyll. For stort fokus på det sosiale og emosjonelle miljøet rundt ungdommene kan også føre til at skolen overser behovene til ungdommene som trenger spesifikke akademiske utfordringer. Dette kan dermed føre til manglende tilpasning av opplæring, og igjen øke risikoen for skolefravær og manglende trivsel for ungdommene på skolen (Aagre & Wiig, 2022).

5.4 Opplevelse av støtte som tiltak

Opplevelsen av støtte fra både lærerne og andre pedagogiske medarbeidere i skolemiljøet viser seg å være en viktig faktor for å redusere skolefraværet blant ungdommene. Gjennom flere av artiklene kommer det frem at ungdommene opplever både forbedret trivsel og økt tilknytning til skolen når de føler seg støttet av både lærere, men også andre som miljøarbeidere (Ulset, 2020, s. 225). Både den emosjonelle og personlige støtten ungdommene forteller om fra lærerne har vist seg å ha en positiv effekt på skolefraværet. Dette indikerer derfor at ved en tettere oppfølging og opplevelse av økt støtte fra pedagogiske medarbeidere på skolen kan bidra til å forebygge problematisk skolefravær. Det kan virke som at et godt støttende lærer- elev relasjon kan virke som en beskyttelsesfaktor mot skolefravær, og fremme positivitet rundt skolen som arena (Ulset, 2020, s. 226). Man kan se at opplevelsen av støtte fra både lærere og andre pedagogiske medarbeidere i lys av Bronfenbrenners økologiske modell og Vygotskys teori om sosial læring, som en integrert del av ungdommenes nærmeste utviklingsmiljø, mikronivået (Aagre & Wiig, 2022). Gjennom samspillet som oppstår, kan ungdommene utvikle sin akademiske, emosjonelle og sosiale kompetanse, noe som virker avgjørende for å trives og lykkes på skolen (Haugan et al., 2019, s. 1273).

Artiklene presentert i oppgaven fokuserer primært på de positive sidene ved opplevelsen av støtte fra lærere, foreldre og venner. Ungdommene i artiklene gir samlet sett uttrykk for at støtten også har vært til stor hjelp, og bidratt slik at skolen blir en positiv arena (Ulset, 2020, s. 221). Imidlertid er det også viktig å anerkjenne de potensielle negative konsekvensene som kan komme av tiltaket. Bronfenbrenners økologiske modell understreker viktigheten av de nære sosiale miljøene rundt ungdommen, slik som skolen, familien og venner, men allikevel kan overdreven avhengighet av støtte fra voksenpersoner i skolemiljøet sees på som en slags «overbeskyttelse» som kan føre til begrensninger rundt ungdommenes mulighet til å utforske på egenhånd (Aagre & Wiig, 2022). Dette kan på sikt føre til manglende evne til å takle motgang slik som stress og utfordringer uten ekstra ekstern støtte (Aagre & Wiig, 2022).

Vygotskys teori om sosial læring vektlegger også betydningen av samhandling med mer erfarne voksne eller jevnaldrende for læring og utvikling. Støtte fra lærere og andre pedagogiske medarbeidere kan virke som en nyttig og nødvendig faktor for ungdommene, men det er like viktig å rette støtten mot å hjelpe ungdommene til å øve på problemløsning og selvregulering (Aagre & Wiig, 2022). For mye støtte kan potensielt bidra til at ungdommene ikke utvikler de kognitive ferdighetene og strategiene som er nødvendige for en selvstendig læring og problemløsning (Aagre & Wiig, 2022). Bronfenbrenners modell og Vygotskys teori kan dermed utfylle hverandre ved å understreke viktigheten med å kunne balansere støtte fra eksterne med selvstendighet.

6. AVSLUTNING

I oppgaven har jeg dykket ned i kompleksiteten rundt skolefravær blant ungdom og identifisert potensielle tiltak for å adressere problemet. Ved å ha benyttet teoretiske rammeverk slik som Bronfenbrenners økologiske modell og Vygotskys teori om sosial læring har jeg utforsket tre ulike artikler for å få en grundig forståelse av problemstillingen.

I valget av metode forsøkte jeg å ha en tilnærming som belyste problemstillingen på best mulig måte. Bruken av Bronfenbrenners økologiske modell og Vygotskys teori om sosial læring ble anvendt for å kunne gi et solid grunnlag for å utforske ulike tiltak for problematisk skolefravær blant ungdom. Disse rammeverkene tillot meg å se på skolefravær fra ulike perspektiver, slik som sosiale, individuelle og miljømessige faktorer som påvirker skolefravær. Selv om disse teoretiske rammeverkene bidro til en grundig analyse, har det også vært viktig å være klar over begrensningene som følger med. Noen deler av skolefravær kan være vanskelig å forstå med teori alene, derfor har jeg i min konklusjon forsøkt å balansere teori med empirisk evidens.

I de tre analyserte artiklene ble det identifisert sentrale faktorer som tar for seg ulike tiltak som kan settes inn for påvirke skolefraværet til ungdom. I Ulsets (2020) artikkel kom det frem av resultatet at ungdommer som opplevde stabile miljøer hadde større sjanser for å fullføre skolegangen, noe som understreket behovet for trygge og stabile omsorgsforhold for å redusere skolefravær. Haugan et al. (2019) fant faktorer som påvirket elevens intensjon om å avslutte skolegangen. Disse faktorene peker på behovet for tiltak som støtter elevens akademiske prestasjoner og sosialt engasjement for å motvirke skolefravær. Artikkelen til Edvardsen et al. (2019) resulterte i at opplevelse av støtte fra lærer og andre medarbeidere på skolen, og tett oppfølging fra voksenpersoner i ungdommens liv var gode tiltak for å hindre skolefravær.

Gjennom analysen og drøftingen av disse funnene, opp mot teoretiske perspektiver, har jeg identifisert både positive og negative sider ved de ulike tiltakene som blir nevnt i oppgaven. Gjennom tilpasset opplæring blir de individuelle utfordringene og behovene til ungdommene bedre adressert. Dette bidrar til å øke ungdommens følelse av tilhørighet og støtte på skolen, noe som bidrar til å redusere skolefraværet ytterligere. Stabilitet og kontinuitet i skolemiljøet har også vist seg å være avgjørende for å redusere skolefraværet. Et stabilt miljø fremmer

læring og sosial utvikling blant ungdommene, og endringer i dette miljøet kan ha direkte negative konsekvenser for ungdommene. Skaper man et skolemiljø som er preget av mestring og støtte, kan det bidra til å opprettholde kontinuitet i undervisningen og redusere risikoen for frafall.

Selv om disse tiltakene har klare fordeler, er det også utfordringer knyttet til gjennomføringen av dem. Manglende ressurser og tilgang til tilpasset opplæring kan begrense effekten av denne tilnærmingen. I tillegg kan overdrevent fokus på stabilitet og kontinuitet begrense innovasjon og nytenking i skolesystemet. Det er derfor viktig med en balansert tilnærming som tar hensyn til både fordelene og ulempene ved tiltakene. En slik tilnærming vil være avgjørende for å utvikle effektive strategier for å bekjempe skolefravær blant ungdom.

Oppgavens funn peker også på behovet for ytterligere forskning på området. Det er viktig å fortsette å undersøke de underliggende årsakene til skolefravær og identifisere de mest effektive tiltakene for å redusere det. Det er samtidig viktig å undersøke hvordan samfunns- og systemnivåfaktorer påvirker skolefravær, og hvordan faktorene kan adresseres gjennom politikk og praksis.

På et personlig nivå har oppgaven vært en lærerik og utfordrende prosess. Gjennom å analysere og drøfte ulike perspektiver og teorier har jeg fått et dypere innblikk i problemet med skolefravær, og de komplekse faktorene som påvirker det. Jeg håper at oppgaven kan være til nytte for andre som er interessert i temaet, og oppfordrer til videre forskning og handling for å adressere denne viktige samfunnsutfordringen.

Oppgavens funn viser at skolefravær er et komplekst problem som krever en helhetlig tilnærming. Det er ingen raske løsninger mot skolefravær, men det belyser behovet for en grundig analyse og målrettede tiltak. Ved å kombinere teori, forskning, og praktiske tiltak, kan man arbeide mot å redusere skolefravær og fremme trivsel og læring blant ungdom.

7. LITTERATURLISTE

Aveyard, H. (2023). *Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide* (5. utg). Open University Press.

<https://akademika.vitalsource.com/books/9780335251957>

Bakken, A. (2022). *Ungdata 2022. Nasjonale resultater* (NOVA Rapport 5/22). NOVA, OsloMet.

Barnevernsloven. (2021). Lov om barnevern (LOV-2021-06-18-97). Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97>

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg). Gyldendal. ***272 sider**

Edvardsen, S. E., Hovland, H., & Thorød, A. B. (2019). «Jeg har aldri spurt om å kunne slutte selv». En kvalitativ studie av en gruppe jenters vei mot frafall i videregående skole. *Norsk Epidemiologi*, 28(1–2), 69–77. <https://doi.org/DOI: 10.5324/nje.v28i1-2.3053>

Falch, T., Johannesen, A. B., & Strøm, B. (2009). *Kostnader av frafall i videregående opplæring* (SØF rapport 08/09). ***19 sider**

Flaten, K., & Sollesnes, T. (2016). *Oppvekst og miljø: Barn og unges utvikling*. Cappelen Damm akademisk. ***7 sider**

Haugan, J. A., Frostad, P., & Mjaavatn, P.-E. (2019). A longitudinal study of factors predicting students' intentions to leave upper secondary school in Norway. *Social psychology of education*, 22(5), 1259–1279. <https://doi.org/DOI:10.1007/s11218-019-09527-0>

Havik, T. (2023). *Skolefravær: Å forstå og håndtere skolefravær og skolevegring* (2.utg). Gyldendal. ***33 sider**

Kandidatnummer: 6004

Kjeøy, I., & Lysvik, R. R. (2023). Kunnskapsstatus om bekymringsfullt fravær i skolen. I *Norbok* (Fafo-rapport 2023:13). Fafo. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000019223 ***55 sider**

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del—Verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/3.-prinsipper-for-skolens-praksis/3.2-undervisning-og-tilpasset-opplaring/> ***1 side**

Lie, B. (2021). *Redde for skolen: Om skolefobi og skolevegring*. Universitetsforlaget. ***77 sider**

Olsøybakk, I. H. (2021). *Skolevegring som fenomen: En kvalitativ studie av fire aktørers erfaringer knyttet til skolevegring som fenomen* [Masteroppgave, NTNU]. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2982634/no.ntnu%3ainspera%3a81826667%3a54082418.pdf?sequence=1&isAllowed=y> ***57 sider**

Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa* (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/pro/lov/1998-07-17-61>

Skolefravær og skolevegring. (u.å.). Bufdir. Hentet 29. oktober 2023, fra <https://www.bufdir.no/foreldrehverdag/skolebarn/skole-vennskap-og-mobbing/skolefravar-og-skolevegring/>

Thidemann, I.-J. (2019). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter: Den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2.). Universitetsforlaget.

Ulset, G. (2020). Skoleerfaringer blant ungdommer som bor i barneverninstitusjoner. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 97(3), 214–229. <https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2020-03-05>

Kandidatnummer: 6004

Utdanningsdirektoratet. (2022, september 23). *Fravær i grunnskolen*.

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/saksbehandling/fravar/grunnskolen/>

Valsø, E. S. (2023). *Elever med skolevegring faller mellom to stoler* [Masteroppgave, NTNU]. [https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-](https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/3088978/no.ntnu%3Ainspera%3A146570930%3A34408170.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

[xmlui/bitstream/handle/11250/3088978/no.ntnu%3Ainspera%3A146570930%3A34408170.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/3088978/no.ntnu%3Ainspera%3A146570930%3A34408170.pdf?sequence=1&isAllowed=y) ***65 sider**

Aagre, W., & Wiig, A. C. (Red.). (2022). *Ungdomskunnskap: Hverdagslivets kulturelle former* (1. e-bokutgave digitalt tilsvare 3. trykte utgave). Fagbokforlaget. ***269 sider**

***Selvvalgt pensum: 855 sider**